

12 Systémový projekt Komplexní systém hodnocení

Od 1. února 2017 realizuje Česká školní inspekce individuální projekt systémový Komplexní systém hodnocení, který je spolufinancován z prostředků Evropské unie prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Cílem České školní inspekce je dokončit s podporou tohoto projektu vývoj takových metod, postupů a nástrojů, které dosud chybějí k tomu, aby bylo možné konstatovat, že Česká republika má nastaven skutečně komplexní systém pro hodnocení kvality a efektivity vzdělávání ve školách a školských zařízeních.

Průběžně tak Česká školní inspekce vytváří např. metodiky umožňující efektivní realizaci hodnocení kvality vzdělávání podle modelu tzv. kvalitní školy a na něj navázaných kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, a to jak ze strany České školní inspekce, tak ze strany škol a školských zařízení v rámci jejich autoevaluačních mechanismů. Přípravovány jsou příklady inspirativní praxe v konkrétních oblastech činností vybraných škol a školských zařízení, které mohou být přenositelné směrem k ostatním subjektům stejného druhu či typu. Důležitou součástí jsou také činnosti související s realizací mezinárodních šetření PISA, PIRLS, TIMSS a TALIS, které poskytují velmi důležité informace o výkonnosti české vzdělávací soustavy v mezinárodním srovnání. Další oblastí, na niž se Česká školní inspekce s podporou projektu zaměřuje, je problematika sledování podmínek, rozvoje i dosažené úrovně žáků v klíčových kompetencích a také tvorba nástrojů pro zjišťování a zohledňování socioekonomických aspektů souvisejících se vzděláváním. Součástí realizace jsou také metodické a vzdělávací semináře pro ředitele škol i učitele poskytující informace přímo využitelné v jejich každodenní vzdělávací praxi. Obsahové výstupy České školní inspekce připravované v rámci tohoto projektu jsou rovněž důležitým příspěvkem k naplňování Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, konkrétně priority směřující k odpovědnému a efektivnímu řízení vzdělávacího systému, mimo jiné prostřednictvím posílení hodnocení jeho kvality.

V průběhu školního roku 2019/2020 vytvořila Česká školní inspekce v rámci realizace projektu Komplexní systém hodnocení několik důležitých výstupů, které jsou využitelné jak při řízení vzdělávání a přijímání efektivních vzdělávacích politik, tak pro zvyšování kvality vzdělávání na úrovni jednotlivých škol, jejich ředitelů a učitelů.

12.1 Analýzy krajských specifik ve vzdělávání

V rámci hodnocení kvality a efektivity vzdělávání poskytuje Česká školní inspekce školám a školským zařízením všech zřizovatelů informace o podmínkách, průběhu i výsledcích vzdělávání. Na úrovni vzdělávacího systému, ale i pro řízení vzdělávání ze strany krajů nebo intervence ze strany obcí s rozšířenou působností či přímo zřizovatelů, nabízí Česká školní inspekce souhrnné výstupy v podobě různě zaměřených tematických zpráv nebo zpráv výročních. I když má většina kvalitativních zjištění plošný, a tedy systémový charakter, pohled z úrovně jednotlivých krajů nebo i nižších územních celků a jejich specifik ukazuje řadu informací v ještě trochu jiném světle. Právě sledování a vyhodnocování krajských odlišností, resp. faktorů, které výrazně determinují kvalitu a efektivitu vzdělávání a zejména výsledky, kterých ve vzdělávání žáci v jednotlivých regionech České republiky dosahují, považuje Česká školní inspekce za nezbytný příspěvek ke komplexnosti svých výpovědí. V uplynulém období tak Česká školní inspekce zpracovala 14 samostatných analýz vybraných faktorů ovlivňujících vzdělávání v jednotlivých krajích České republiky, které se mohou stát velmi důležitým podkladem pro další diskuze o zvyšování kvality vzdělávání.

12.2 Analýzy výsledků mezinárodních šetření, uvolněné úlohy

V rámci sledování kvality a efektivity vzdělávání realizuje Česká školní inspekce různé typy hodnotících aktivit včetně zjišťování výsledků vzdělávání žáků. To je prováděno v režimu národních šetření a díky zapojení do projektů OECD a IEA také prostřednictvím mezinárodních šetření PISA, PIRLS, TIMSS a TALIS. Výstupem jsou jak zprávy komentující výsledky těchto šetření, tak na ně navazující sekundární analýzy nebo didakticky komentované publikace s úlohami, které byly v těchto šetřeních použity.

V prosinci 2019 tak Česká školní inspekce vydala Národní zprávu z mezinárodního šetření PISA 2018, která poskytuje komentovaná data o úrovni čtenářských, matematických a přírodovědných dovedností patnáctiletých českých žáků v mezinárodním srovnání. Česká republika se do šetření PISA zapojuje pravidelně od roku 2000, a tak je v této národní zprávě možné diskutovat vývoj výsledků za uplynulých 18 let, zejména pro oblast čtenářské gramotnosti, kterou je velmi důležité vnímat a rozvíjet v mezipředmětových souvislostech. Čtenářská gramotnost, která spolu s matematickou a přírodovědnou gramotností tvoří jádro PISA, byla v roce 2000 hlavní testovanou oblastí. Opakovaně pak byla čtenářská gramotnost hlavní testovanou oblastí v cyklech 2009 a 2018. Národní zpráva přináší přehled vybraných zjištění, na který Česká školní inspekce naváže specificky zaměřenými sekundárními analýzami. V synergií s národními zjištěními přinášejí výsledky PISA 2018 aktualizovanou reflexi vzdělávacího systému, umožňují identifikovat silné i slabé stránky a přispějí k rozvoji cílené podpory práce učitelů.